

OTOPSİ

Gengiz Özakıncı

HANGİ OSMANLI

Osmanlı'yı kısa sürede aşiretten devlete ve İmparatorluğa yükselten büyük ekonomik gücün gizemi, **Ankara tiftik keçisinin** öyküsünde gizliydi.

Söylenceye göre: Anadolu'da tiftik üretimi 1220 yıllarında Moğol Ordularının Kayı boyunu, Süleyman Şah'ı ve halkını Türkmen topraklarından sürüp çıkarması ile başlamıştı. 70 yıl sonra Osmanlı Devleti'ni kuracak olan Osman Bey, tiftik keçisini Anadolu'ya getiren Süleyman Şah'ın torunuydu. Süleyman Şah 1229'da ölünce oğulları Kayseri'den Ankara'ya kadar uzanan bölgede tiftik keçisi

sürüleriyle yayılıp yerleşmiş ve bu bölgeyi yurt edinmişlerdi. Ankara ve çevresinde halk tiftikten ipek gibi kumaşlar dokuyordu. Türklerin dokuduğu tiftik kumaşının ünü Ankara'dan tüm dünyaya yayıldı ve tiftik keçisi Avrupa'da **Ankara Keçisi** (Angora Goat) adıyla anılmaya başladı. "Öteden beri Ortadoğu'da olduğu kadar Avrupa ve İtalya pazarlarında aranan **Türk kumaşları, bezleri ve halıları**, (Selçuklu döneminde) kazanmış oldukları ünü (Osmanlı döneminde de) koruyorlardı. Başta tiftikten dokunan moher (mucai-arri) ya da sof'larla bogasi denilen pamuklu dokumalar ve ipekli kadifeler bunlar arasında yer alıyordu. **15. yüzyılda 'yeniçeri çuhası' diye adlandırılan kumaşlar da dış ülkelerde rağbet görüyordu. Bu nedenle kumaş**

BÖLÜM 2

Şerafettin Turan ve "Türk İtalyan İlişkileri" kitabı

ticaretiyle uğraşan Türkler de artık İtalyan şehirlerine yerleşecek derecede alım satım işlerini genişletmişlerdi," diyor Şerafettin Turan.

Tıpkı ipek kumaş gibi, Osmanlı ekonomisinin bel kemiği ve en çok gelir getiren dışsatım ürünüydü tiftik kumaş. 1554'te bir çift Ankara keçisi bir "hanedan hediyesi" olarak Kutsal Roma İmparatorluğu'na gönderilmişti. Başta İngiltere ve Hollanda olmak üzere Avrupa'ya ve Arap ülkelerine satılan Osmanlı tiftik kumaşına Avrupa'da öyle büyük bir talep vardı ki, gün geldi Anadolu tiftik kumaş üretimi, Avrupa'nın kumaş talebini karşılayamaz hale geldi. Avrupa; "bize işlenmiş tiftik kumaş satmak yerine işlenmemiş ham tiftik yünü verin, biz kendimiz dokuyalım ya da bize damızlık Ankara Keçileri

BD NISAN 2011

satın," diyordu.

Osmanlı'nın dünyadaki Ankara tiftik keçisi ve tiftik kumaş tekelini kırma-ya yönelik bu çabalar karşısında Sultanlar, işlenmemiş ham tiftik dışsatımına yasak koymuşlardı: Avrupa'ya yalnızca işlenmiş tiftik ürünleri, tiftik ipliği ve tiftik ku-

maş satılacak; damızlık Ankara keçisi ve ham tiftik yünü kesinlikle yabancılara satılmayacaktı. Kalitesiyle rekabet edemediği Osmanlı tiftik kumaş, Avrupa'lı kumaş üreticilerinin en büyük sorunu olmuş, Avrupalılar Osmanlı topraklarından damızlık Ankara keçisi kaçırma girişimlerine başlamışlardı.

Evliya Çelebi 1640'larda Ankara için; "burası tiftik kumaş (sof) yeridir... Bu kumaş da Ankara'ya özgüdür. Yeryüzünde başka bir yerde üretme olanağı yoktur. Kadın ve erkek herkesin işi tiftik kumaş dokumaktır. Fransızlar bu Ankara keçilerinden Fransa'ya götürüp yumuşak iplik eğirip tiftik

Anadolu'da tiftik keçisi besicileri.

kumaşı dokumak isterler de dokudukları şey sof olmaz. Hatta Ankara'dan eğrilmiş ipliği alıp, Fransa'ya götürerek tiftik kumaşı yapalım dediler fakat yine olmadı." der.

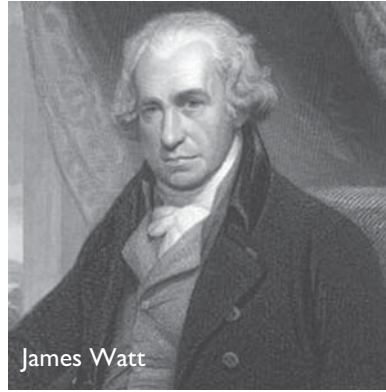
O tarihlerde başta Ankara olmak üzere; Zir, Çankırı, Beypazarı, Nallıhan ve Kalecik'te 1355 tiftik tezgahının bulunduğu ve her yıl 20.000 top kumaşın yurt dışına satıldığını bildiriyordu Tournfort.

Avrupa dokumacılıkta kol gücünden makine gücüne geçmeyi yeni yeni deniyor, ama dokumacılar kendilerini işsiz bırakacak bu makinelere karşı ayaklanıp kullanılmasını yasaklatıyorlardı. Osmanlı'da ise böyle dokumacıları işsiz bırakmakla tehdit eden dokuma makinesi icad etme girişimleri görülüyordu. 1711'de güneybatı Almanya'da Pfalz bölgesinde bir Ankara keçisi çiftliği kurma girişimi keçilerin iklime uyumsuzluğu nedeniyle başarısız olurken, 1740'ta Ankara keçisinin İsveç'e götürülme girişimi önlenmiş ve 1778'de Venedikliler Ankara keçisi besiciliğinde (yine iklim uyumsuzluğu nedeniyle) düş kırıklığına uğramışlardı.

Osmanlı dünyanın en pahalı tiftik kumaşı tekeli kiskançlıkla koruyor, yabancıya işlenmemiş, hammadde ve damızlık keçi satmamakta diretiyordu. İngilizler Osmanlı tiftik tekeli kırma için gizlice kaçırma planladıkları damızlık Ankara keçilerinin dünyada uyum sağlayabileceği iklimi araştırmış ve bu keçilerin Ankara'dan başka Güney Afrika'da yaşayabileceklerini saptamışlardı.

1830'larda, içinde 12 teke (erkek keçi) ve 1 anaç (dişi keçi) de bulunan bir kafilere başka bir kıtaya, Afrika'ya varmak için açık denizlere yelken açmış, ancak bu 12 tekenin yolculuktan önce Osmanlılar tarafından kısırlaştırılmış olduklarının farkına varılamamıştı. Osmanlı çok kötü alay etmişti İngiliz damızlık avcılarıyla.

Ancak, James Watt'ın 1765'te İngiltere'de icad ettiği buhar makinesinin 1785'te Edmond Cartwright ve 1790'da Richard Arkwright tarafından buharlı dokuma tezgahına dönüştürülmesinden sonra, İngiltere'de ip eğirme ve kumaş üretiminde kol gücünün yerini buharlı makinelerin almaya başlaması, İngiliz malı ucuz fabrika işi kumaşların gümrük duvarlarına yığılarak yerli kumaş üretimini tehdit etmesi sorunuyla karşı karşıya bırakmıştı Osmanlı'yı.

James Watt

İngilizler, sömürgeleri olan Hindistan'da Hintli dokumacıların ellerini, parmaklarını keserek el işi ip eğirme ve kumaş üretimine son vermiş, Hindistan'ın yerli dokumacılığını kanla

James Watt'ın buharlı makinesinin örneği

şiddetle yok etmiş ve İngiliz malı fabrika işi kumaşlarına Asya'da pazar açmışlardı böylece.

"BULUNMAZ HİNT KUMAŞI" ve İNGİLİZ EMPERYALİZMİNİN VAHŞETİ

"Bulunmaz Hint Kumaşı" deyimi dilimizde paha biçilmez değerde olup bulunması çok güç olan varlıkları anlatmakta kullanılır, "Kendini bulunmaz hint kumaşı sanıyor" demek, kendisini Hint kumaşı kertesinde değerli görüyor, demektir. Bunca değerli Hint kumaşının "bulunmaz" olmasıysa 1700'lerde gerçekleşmiştir. Friedrich Engels, "İngiltere'de İşçi Sınıfının Durumu" adlı kitabının 'İngilizce Baskıya Önsöz' bölümünde; "Hindistan'daki milyonlarca elle çalışan dokuma tezgahı; İngiltere'de Lancashire'da enerjisiyle çalışan dokuma tezgahları tarafından çökerildi," der.

Engels'e göre İngiliz

kumaşı maki neyle üretildiği için ucuzdur, Hindistan kumaşı ise elle üretildiği için pahalıdır; eh, herkes ucuz olan İngiliz fabrika kumaşını almaya yönelince, pahalı olan Hindistan el dokuması kumaşlar müşteri bulamamış ve böylece Hint kumaşı üretimi de yok olmuştur.

Gelgelelim Engels'in bu saptamaları gerçeğe uymamaktadır. Hindistan'da dokumacılık, hiç de öyle Engels'in anlattığı gibi İngiliz fabrika kumaşının ucuzluğu nedeniyle kendiliğinden batmamıştır.

Hindistan'ı sömürgeleştiren İngilizler, orada var bulunan yerli el dokumacılığını yok etmedikleri sürece İngiliz fabrika kumaşlarına pazar açamayacaklarını anlayınca, **Hindistan'daki yerli kumaş üretimini yok etmek üzere Hindistan'lı dokumacıların başparmaklarını keserek onları Hint kumaşı üretemez duruma düşürmüş** ve böylelikle hem dünya pazarlarında Hindistan kumaşını yok edip İngiliz kumaşının egemenliğini sağlamaya yönelmiş,

Lancashire'da dokuma tezgahlarında çalıştırılan çocuk işçiler

İngilizler, yerli kumaş üretimlerini yok etmek üzere Hintli dokumacıların başparmaklarını keserek onları Hint kumaş üretmez hale getirmiş, böylelikle hem dünya pazarlarında İngiliz kumaşının egemenliğini sağlamış, hem de Hindistan'ı İngiliz kumaşlarının müşterisi durumuna düşürmüştür.

hem de Hindistan'ı İngiliz kumaşlarının tüketicisi, müşterisi durumuna düşürmüştür.

Hint dokumacılığını yok eden, Engels'in dediği gibi İngiliz fabrika kumaşının ucuzluğu değil, İngiliz emperyalizminin vahşetidir.

'Hıristiyan Sömürgecilik Düzeni' konusunda uzman W. Howitt: "Hıristiyan denilen bu soyun, dünyanın dörtbir yanında boyundurukları altına alabildikleri halklara karşı gösterdikleri vahşet ve zulmün bir benzerine, hiç bir çağda, ne kadar yabani, ne kadar kaba ve ne kadar merhametsiz ve utanmaz olursa olsun, başka hiç bir soyda raslanamaz," derken bu ve bu gibi durumları vurgulamaktaydı.

İngiliz emperyalistlerin 1760'lı yıllarda gerçekleştirdikleri, dünya durdukça unutulmayacak olan Hintli dokumacıları üremez duruma getirmek için başparmaklarını kesme vahşeti, Komünist Karl Marx tarafından "ilerici bir devrim"(!) olarak alkışlanmış ve Marx 10 Haziran 1853'te yazıp 25 Haziran 1853 günlü New-York Daily Tribune gazetesinin 3804. sayısında yayımlattığı köşe yazısında, bu konuda İngiliz emperyalizminin vahşetine

alkış tutarak şöyle demiştir:

"İngiltere'nin Hindistan'da yerine getirmesi gereken ikili bir görevi vardır: biri yıkıcı, öteki yenileyici... İngilizler, yerli toplulukları parçalayarak, yerli sanayi kökünü kazıyarak ve yerli toplumda büyük ve yüce olan ne varsa yerle bir ederek bu uygarlığı yıktılar." (...) "Sorun, İngilizlerin Hindistan'ı fethetmeye hakları olup olmadığı değil, daha önce Türkler, Persler, Ruslar tarafından fethedilmiş Hindistan'ı, İngilizler tarafından fethedilmiş Hindistan'a yeğleyip yeğlemeyeceğimizdir." (...) "Bu, İngiliz sömürge yönetiminin ayırıcı özelliği değil, yalnızca Hollanda'nınkinin bir taklididir..." (...) "İngiltere, henüz herhangi bir onarım belirtisi göstermeksizin, Hindistan toplumunun tüm çerçevesini parçalamıştır. Yenisini kazanmaksızın kendi eski dünyasının böylece yitip gitmiş olması, Hindu'nun mevcut sefaletine özel türden bir kasvet getirmekte ve İngiltere tarafından yönetilmekte olan Hindistan'ı bütün eski geleneklerinden ve tüm geçmiş tarihinden ayırmaktadır." (...) "Hintli eğirici ve dokumacının her ikisini birden yok eden İngiliz müdahalesi, bu küçük yarı-barbar,

yarı-uygar toplulukların iktisadi temellerini dağıtmış ve böylece Asya'da o zamana dek görülmüş en büyük ve doğruyu söylemek gerekirse biricik toplumsal devrimi yaratmıştır." (...) "Suçu ne olursa olsun bu devrimi getirmekle İngiltere, tarihin bilinçsiz (bilincinde olmaksızın devrimci bir işlev gören) aleti olmuştur. Öyleyse, eski bir dünyanın çöküşünün yarattığı korkunç manzara bize ne denli acı gelirse gelsin, tarih açısından Goethe ile birlikte şöyle haykırmaya hakkımız vardır: "Daha büyük haz veriyor diye, Bu acı bizi yiyip bitirmeli midir? Timur yönetimi altında değil midir ki, ruhlar ölçsüzce telef edilmiştir?"

"Emekçilerin Önderleri" olarak anılan Karl Marx ve Friedrich Engels

1849'da İngiltere'ye yerleşen ve ölene dek İngiltere'de yaşayan komünist önder Karl Marx'ın 1853'te İngiliz gazetelerinde yayımlanmış ve İngiliz kapitalist-emperyalizminin vahşetlerini, "uygarlaştırıcı, ilerici, devrimci işlev görüyor" gerekçesiyle onayladığı bu köşe yazısı, günümüzde Amerika'nın Irak işgaline alkış tuttuğu için *dönexsolcu-libos* dediğimiz bir takım köşe yazarlarının aslında dön-

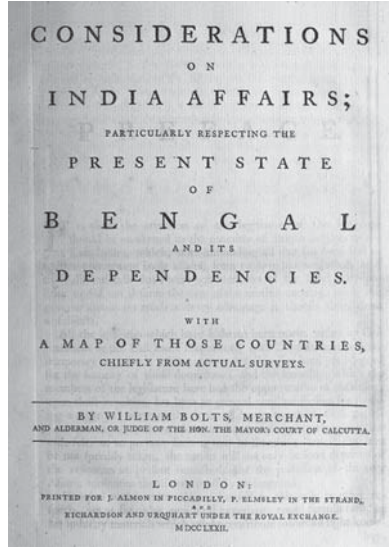
müş olmayıp, belki de Marx'ın izinden gittiklerini göstermesi bakımından ilginç olduğu gibi, vahşet uygulamasının şu ya da bu amaçla sosyalizm adına hoşgörülebilir olduğunu göstermesi bakımından da anlamlıdır.

Marx'ın *ilericilik* ve *komünizm* adına onayladığı bu vahşeti, *gerici* ve *kapitalist* olduğu halde onaylamayan William Bolts, Hindistan'lı dokuma işçilerinin salt el tezgahlarında yerli kumaş üretmelerine de fabrika işi İngiliz kumaşlarına pazar açılmasını diye parmaklarının kesilmesine isyan ederek, bu vahşeti yapan İngiliz Doğu Hindistan Şirketi'nden ayrılmıştır. Hindistan'da Doğu Hindistan Şirketi'nin yönetim kurulu üyeliğini yapan

William Bolts, Hintli dokumacılara uygulanan vahşete dayanamayıp şirketten ayrıldıktan sonra, İngilizlerin Hindistan'da yerli dokumacılığı öldürmek için yaptıkları her şeyi ilk basımı 1772'de Londra'da yayımlanan "Considerations on India Affairs" adlı kitabında belgeleriyle anlatmıştır.

"İngiliz Emperyalistlerinin fabrika ürünü kumaşları **ucuz olduğu için** pahalı el üretimi Hint kumaşının yerini almıştır," diyen Marxizmin ikinci önderi Engels, kendisi dokuma fabrikatörü bir İngiliz emperyalist kapitalisti olduğu için İngilizlerin Hindistan'da yerli kumaş üretimini üreticilerin başparmaklarını keserek yok ettikleri gerekçesini yoksayımıştır.

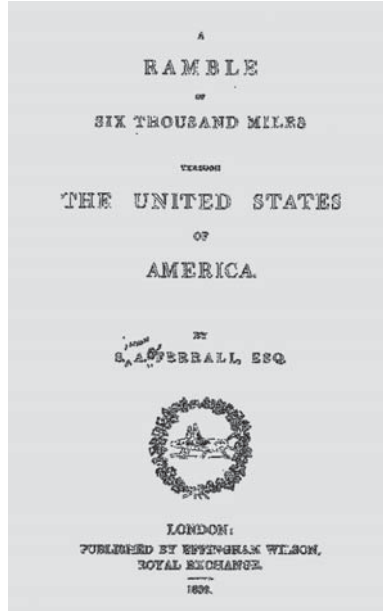
Ne denli William Bolts'un parmak

Considerations on India Affairs kitabının kapağı.

kesme vahşetini anlattığı kitabı 1772, 1773, 1775 yıllarında yayımlandıktan sonra İngiltere Milli Kütüphanesi British Library’de bir tane bile bulunmayacak biçimde ortadan kaldırıldıysa da, Marks ve Engels’in yaşadıkları yıllarda, 1832’de Londra’da yayımlanan bir başka kitap, -Simon Ansley Ferrall’in “Amerika Birleşik Devletleri’nde 6000 Millik Gezi” (A Ramble Of Six Thousand Miles Through The United States Of Amerika) adlı kitabı-Bolts’un “yok edilen” o kitabından alıntılar aktarıyor ve İngilizlerin Hindistan’da yerli halka uyguladığı vahşeti, Amerika’da beyazların gerçekleştirdiği karaderili ve kızilderili soykırımlarıyla ve köle ticaretiyle karşılaştırarak ödeştiriyordu.

Amerikalıların İngilizleri Bolts’un

Simon Ansley Ferrall’in Amerika Birleşik Devletleri’nde “6000 Millik Gezi” (A Ramble Of Six Thousand Miles Through The United States Of Amerika) adlı kitabının kapağı.

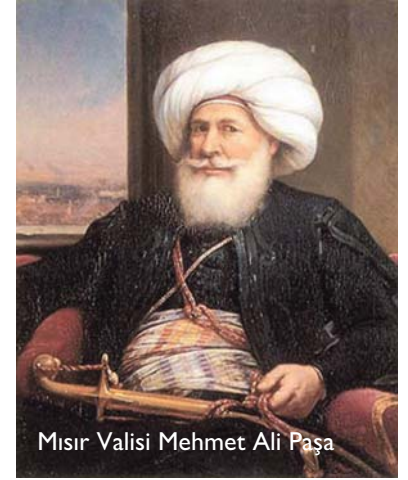
1772’de yayımlanan kitabına dayanarak Hindistan’da soykırımcılık ile suçlamalarına karşılık, İngilizler de Ferrall’ın kitabıyla Amerikalıları kızilderili soykırımcılığıyla suçlayarak kendi suçlarının üzerini örtmeye çalışıyordu. Komünizmin iki önderi Marx ve Engels’in, bir yandan İngiliz emperyalizminin Hindistan’daki vahşetini ilerilcilik adına kutsarken, öte yandan Amerikalıların yerli İroquois Kızilderililere ve karaderililere yönelik soykırımını uygarlık adına lanetlemlerindeki tutarsızlık; ilginç bir durumdur.

Kapitalist emperyalizmin kendi fabrika ürünlerini el dokumasının yerine koymak için dokumacılarının düğüm atmasını önlemek üzere başparmaklarını kesmeye dek varan vahşeti, eğer Osmanlı İngilizlere gümrük duvarını indirip pazarı sonuna dek açmamış olsaydı, belki Osmanlı’da da gerçekleşecekti.

OSMANLI DOKUMACILIĞININ SONU

1800’lerin başında yerli iplik ve kumaş üretimi tıpkı Hindistan’da olduğu gibi vahşi İngilizlerin fabrika ürünleri tarafından tehdit edilirken, bir de 1789 Fransız Devrimi’nden kaynaklanan etnik ayrılıkçı akımlarla başı derde giriyordu Osmanlı’nın.

1821’de Yunanlıların Mora’da çıkardıkları ayrılıkçı ayaklanmaya koşut olarak Girit’te de yeni bir ayaklanma başlamış, bu ayaklanmalar 1825 yılında bastırılmış; 1827’de Rus-İngiliz ve Fransız donanmaları, Yunanistan’a bağımsızlık verilmesi istemiyle, savaş bile ilan etmeden, ani bir baskınla, Navarin’de Türk donanmasına saldırıp 57 Türk gemisini batırarak 8000 askerimizi şehit etmişler, ardından 8 Mayıs 1828’de Rusya, Osmanlılara savaş ilan etmiş, savaş sonunda 1830 yılında imzalanan Londra Protokolü ile İngiltere, Rusya ve Fransa’nın koruması altında bağımsız Yunanistan kurulmuş ve ardından Osmanlı’ya sadık olan Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa da çeşitli uyuşmazlıklar nedeniyle Fransızlarla işbirliği yaparak ordusuyla Osmanlı’nın üzerine yürümüş, tüm Mısır, Suri-

Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa

ye, Irak ve Anadolu topraklarını ele geçirmiş; İzmit’e dek dayanmıştı.

Osmanlı İmparatorluğu dış kışkırtmalarla örgütlenen iç ayaklanmalarla sarsılmış yıkılma noktasına gelmişken, 1835’lerde Ankara’ya gelen İngiliz gezgin Hamilton burada tiftik kumaş üreten 1000’den çok tezgahın bulunduğunu yazıyordu.

Osmanlı’nın ayrılıkçı iç ayaklanmalarla ve Mehmet Ali Paşa İsyanıyla bunaldığı 1837’de, 18 yaşında tahta çıkan İngiltere Kraliçesi Victoria, Fransızlarla işbirliği yapıp İngiliz mallarının Mısır ve Suriye’de satılmasını yasaklayan Mehmet Ali Paşa’ya karşı Osmanlı Padişahı II. Mahmud’la 1838 Balta Limanı Antlaşması imzalatılarak, Osmanlı tahtının Mehmet Ali Paşa eline geçmesini önlemek karşılığında, İngiliz mallarına uygulanan gümrüğü kaldırtmış ve böylece bir yandan Osmanlı pazarını ucuz İngiliz fabrika kumaşlarıyla doldurarak Türk yerli dokuma sanayisini yok etmeye

yönelirken, bir yandan da ham tiftik ve damızlık tiftik keçisinin yabancılara satışını önleyen yasakları delmişti. Osmanlı'nın sanayisini, ticaretini, dirliğini, düzenliğini bir daha hiç düzelmeyecek denli baltalayan 1838 Balta Limanı Antlaşması'ndan sonra, İngiliz Albay Handerson Ankara'dan seçtiği damızlık tiftik keçilerini Güney Afrika'da özel olarak kurulan İngiliz çiftliklerine götürmüş, çoğaltmış ve böylelikle 1856'ya geldiğinde İngiltere, Osmanlı'nın 1838'e dek kıskançlıkla koruduğu tiftik kumaşı tekeline son vermişti.

İşte 2001'de yeniden basımını gerçekleştirdiğim Sadri Ertem'in "Çıkrıklar Durunca" adlı romanı, Ankara, Bolu, Adapazarı çevresinde Ankara tiftik keçisi besiciliği ve tiftik dokumacılığıyla geçimlerini sürdüren Türkmenlerin, padişah fermanıyla İngilizlere damızlık tiftik keçisi verilmesine karşı canlarını ortaya koyarak ayaklanmalarını anlatıyordu. Kendisini Padişah'a Müslüman olmaya çok yakın

bir Hıristiyan din adamı olarak tanıtp, Anadolu'yu dolaşma ve dilediği her şeyi satın alıp yurt dışına çıkartma izni almıştır İngiliz sanayi casusu. Gerçek amacı, bir çift damızlık tiftik keçisi alıp, Güney Afrika'da önceden hazırlanmış İngiliz çiftliğine götürmektir.

"GAVURA DAMIZLIK VERMEK UĞURSUZLUKTUR"

İşte böyle der Türkmenler ve direnirler vermemek için.

İngiliz Misyoner'in elinde Padişah fermanı vardır. Osmanlı zabitleriyle birlikte zorla almaya kalkar damızlıkları. Türkmenler padişah fermanına ve zabitlere karşı çıkıp damızlık tiftik keçisi vermemek için silaha sarılırlar. Haber duyulur ve damızlık keçileri İngilizlere vermemek için silahlanan Türkmenlerin sayısı onbinlere varır. Osmanlı İngiliz'e damızlık vermeyen Türkmelerin üzerine ordu gönderir. Üç yıl süren direniş kanla bastırılır ve İngiliz'e istediği damızlık Ankara keçileri verilir. İngiliz, isyancıların dinmeyen öfkesinden korunmak

için tiftik keçilerini siyaha boyayarak kaçırır o topraklardan ve limana ulaşıp Güney Afrika'ya doğru yola çıkar.

ANKARA KEÇİSİNE İNGİLİZ DAMGASI

Böylece, 1220'lerde Osman Bey'in dedesi Süleyman Şah'ın Türkistan'dan Anadolu'ya getirdiği tiftik keçileriyle, Osmanlı-Türk Tiftik Kumaş tekeli üzerinde yükselen Osmanlı İmparatorluğu, 1838'de bu tekeli İngilizlere kaptırıp elinden çıkarmakla, kendi sonunu da belirlemiş oluyor ve Ankara Keçisi'ne İngiliz damgası vuruluyordu:

Ankara keçisinin bin yıllık öyküsü gösteriyor ki; Osmanlı, savaş alanlarında askeri ve siyasi yenilgilere uğramadan önce, bilimsel, teknolojik alanda geri kalarak ekonomik-siyasi çöküntüye ve askeri yenilgilere uğratılmış, üretimde buhar gücünden yararlanamayan Osmanlı sanayisi, ucuz yabancı fabrika ürünlerinin karşısına, el yapımı yerli pahalı ürünlerle dikiemediği içindir ki, yerli çıkrıklar dur-

muş ve 600 yıl Batı'ya **ekonomik olarak da** üstün olan Osmanlı çıkmıştı.

İlk yayımlanışının üzerinden 70 yıl geçtikten sonra yeni basımını yaptığım "Çıkrıklar Durunca"ya yazdığım sunumda, Attila İlhan da bu gerçeği belirterek şöyle diyordu:

'**Batı'nın Deli Gömleği**'nden aktardığım, hayli eski bir söyleşime, şöyle bir göz atar mıydınız? Tesadüf, '**Çıkrıklar Durunca...**'nın üzerinde geliştiği fabrika malı satanlarla dokumacılar arasındaki mücadeleyi irdelemiştim: "... **Hüseyin Avni Bey** yazıyor. (...) 1800 ve 1820 yıllarında İstanbul'da kumaş esnafının 2.750 ve Kemahçı (havsız kadife) esnafının da 350 tezgahı vardı. Bütün bu tezgahlarda 5 binden fazla insan çalışıyordu, 1868 yılında yerli sanayi için hazırlanan bir inceleme raporunda, bu kumaş tezgahlarından ancak 25 (evet, yanlış okumadınız beyler hanımlar,

Anadolu'da tiftik besicisi Türkmenler

Osmanlı Tarihi'ni Atatürk döneminde yapıldığı gibi gerçek yönüyle öğretmeye başladığımız an, **kölelik zincirini kırmak, Yeni Osmanlı Tuzağı'ndan kurtulmak için en önemli adımlardan birini atmış olacağız.**

‘Çıkrıklar Durunca...’ daha 1930’lu yıllarda bu ‘yakıcı’ gerçeği ‘kavramış’, sayfalarına dökmüştü: (...) ‘Çıkrıklar Durunca...’nın yeni basımı için yetmiş yıl beklemiş olmamız, ayrı ve havsalanın alamayacağı bir utanç değil mi? (Atilla İlhan, 24 Ocak 2000, *Maçka -İstanbul*)

Meşrutiyet’in ilanından sonra Anadolu’yu dolaşarak her gittiği yerde gördüklerini gazetesine ileten Anadolu’da Tanin gazetesi yazarı Ahmet Şerif, 28 Kasım 1909’da şunları yazıyordu Ankara’dan:

“Tiftik ticaretinin Ankara vilayetinin hayatı demek olduğu bilinen bir şeydir. Bu sırada hükümet tarafından her nasılsa elli tiftik keçisi ve yavrularının Avusturya’ya götürülmesine izin verilmesi haberinin yayılması, halka kötü bir etki yapmıştır. Diyorlar ki: “Evelce İngiltere bu keçileri Ümit Burnu’na götürdü, gerçi bunlar cinsiyetlerini kaybettiler de her halde bugün tiftik fiatının düşmesine sebep oldular. Bu meydana iken yine Avusturya’ya götürülmesine izin verilmesi pek garip oluyor.” Halk haklıdır. Fakat hükümeti bunu kabule sevkeden sebepler bilinmiyor ki. Ben yalnız bunu işaret etmekle yetinebileceğim.”

Osmanlı Tarihi’ni çocuklarımıza Amerika’lıların, Batılı emperyalistle-

Atilla İlhan

rin istediği gibi meydan muharebeleri tarihi olarak değil de Atatürk döneminde yapıldığı gibi gerçek yönüyle öğretmeye başladığımız an, kölelik zincirini kırmak, Yeni Osmanlı Tuzağı’ndan kurtulmak için en önemli adımlardan birini atmış olacağız. Çocuklarımız Osmanlı’nın yükseliş dönemindeki bilimsel, siyasal, ekonomik başarılarını bilmeli, yerli üretimi koruyup geliştirmenin önemi kavramalı, “gavura damızlık vermenin uğursuzluk getireceği” beyinlerine kazınmalı, Osmanlı’nın çöküş nedenlerini askeri yenilgiler dışında tüm çıplaklığıyla görmelidir ki Türkiye Cumhuriyeti’ni çöküşten koruyabilsinler.

Bilmem, anlatabiliyor muyum?.. •
cengizozakinci@butundunya.com.tr

Kaynakça bilgilerine butundunya.com.tr adresimizden ulaşabilirsiniz